

NÂNG CAO VAI TRÒ CỦA SCIC TRONG TÁI CƠ CẤU CÁC TẬP ĐOÀN, TỔNG CÔNG TY NHÀ NƯỚC

ThS. VÕ THANH HÀ

Để phát huy vai trò trong hoạt động tái cơ cấu các tập đoàn, tổng công ty nhà nước, Tổng công ty Đầu tư và kinh doanh vốn Nhà nước – SCIC cần quyết liệt thực hiện mục tiêu trong tổng thể chiến lược phát triển; gắn bó và đồng hành cùng doanh nghiệp, để vốn nhà nước đầu tư tại doanh nghiệp được bảo toàn và phát triển. Qua đó, đưa SCIC trở thành tổ chức thực hiện thống nhất quyền và nghĩa vụ của chủ sở hữu nhà nước tại doanh nghiệp, quản lý vốn có hiệu quả theo nguyên tắc thị trường.

• Từ khóa: Tái cơ cấu, cạnh tranh, chính sách, tập đoàn, tổng công ty nhà nước.

Kết quả và những tồn tại trong tái cơ cấu tập đoàn, tổng công ty nhà nước

Thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 5 năm (2011 - 2015) về tái cơ cấu nền kinh tế, gắn với đổi mới mô hình tăng trưởng, Chính phủ đã chỉ đạo các cơ quan chức năng nghiên cứu, xây dựng phương án, tập trung vào 3 trụ cột chính: Tái cơ cấu đầu tư công, tái cơ cấu hệ thống các tổ chức tín dụng và doanh nghiệp nhà nước (DNNN) trọng tâm là tập đoàn kinh tế (TĐKT), tổng công ty nhà nước (TCTNN). Tháng 7/2012, Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án tổng thể tái cơ cấu DNNN, trọng tâm là TĐKT, TCTNN giai đoạn 2011 - 2015. Để thực hiện mục tiêu tái cơ cấu DNNN có hiệu quả, Chính phủ, các bộ, ngành, địa phương đã nỗ lực thực hiện đồng bộ các biện pháp đối với nhiệm vụ này như:

(i) Xây dựng, hoàn thiện và ban hành thể chế, cơ chế chính sách về sắp xếp, cổ phần hóa (CPH); đổi mới tổ chức quản lý, hoàn thiện cơ chế đầu tư, kinh doanh vốn nhà nước...

(ii) Xây dựng, ban hành, triển khai, chỉ đạo thực hiện kế hoạch tái cơ cấu DNNN từng giai đoạn, từng năm.

(iii) Xây dựng tiêu chí, danh mục phân loại DNNN, ban hành cơ chế giám sát, kiểm tra, đánh giá hiệu quả hoạt động của các tổ chức, cá nhân thực hiện quyền, nghĩa vụ của chủ sở hữu nhà nước.

Việc sắp xếp, đổi mới và tái cơ cấu DNNN đã đạt được những kết quả quan trọng. Từ năm 2011 đến ngày 10/11/2015, cả nước đã sắp xếp được 471 DN, trong đó cổ phần hóa (CPH) được 408 DN, bằng 79,37% tổng số DN phải CPH theo kế hoạch 2011 - 2015. Về thoái vốn nhà nước, lũy kế từ năm 2012 đến ngày 28/10/2015, cả

nước thoái được 16.450 tỷ đồng, thu về 22.870 tỷ đồng. Trong đó, các lĩnh vực bất động sản, bảo hiểm, chứng khoán, tài chính, ngân hàng là 8.704 tỷ đồng (trên tổng số 23.325 tỷ đồng phải thoái tại 5 lĩnh vực nêu trên, bằng 37% kế hoạch), thu về 9.540 tỷ đồng.

Tuy nhiên, hoạt động tái cơ cấu, sắp xếp, đổi mới DN vẫn chưa đạt được như kỳ vọng. Một số bộ, ngành, địa phương, DN chưa thật sát sao, quyết liệt trong triển khai thực hiện phương án sắp xếp, CPH, thoái vốn đã được phê duyệt. Kết quả tái cơ cấu cho thấy, các DNNN mới chỉ dừng lại ở việc sáp nhập lại với nhau một cách cơ học (chuyển giao DNNN yếu kém của đơn vị này sang cho đơn vị khác quản lý), quy mô của DN tăng nhưng không có sự chuyển biến về chất trong hoạt động và quản lý điều hành. Việc tái cơ cấu chưa phát huy tối đa năng lực cũng như lợi thế riêng vốn có của từng DN. Đồng thời, việc xây dựng, triển khai đề án sắp xếp DNNN theo ngành, lĩnh vực kinh doanh không phân biệt cấp, cơ quan quản lý vẫn còn chậm trễ...

Vai trò quan trọng của SCIC trong tiến trình tái cơ cấu

Năm 2005, Thủ tướng Chính phủ đã quyết định thành lập Tổng công ty Đầu tư và kinh doanh vốn Nhà nước (SCIC) với trách nhiệm tiếp nhận và thực hiện quyền đại diện chủ sở hữu vốn nhà nước đầu tư tại các DN; thực hiện đầu tư vốn vào những ngành, lĩnh vực quan trọng mà Nhà nước cần nắm giữ nhằm tăng cường vai trò chủ đạo của Nhà nước trong nền kinh tế, bảo toàn và phát triển vốn nhà nước theo quy luật thị trường.

Trong hơn 10 năm qua, hoạt động đầu tư, kinh doanh của SCIC đã đạt được những kết quả tích cực. Tốc độ tăng trưởng doanh thu hàng năm là 56% (tăng 55 lần so với năm 2006), vốn chủ sở hữu tăng bình quân 31%/năm, tổng tài sản tăng bình quân 36%/năm, các chỉ số ROE tăng bình quân 19% và ROA tăng bình quân 15%/năm. Trong triển khai tái cơ cấu DNNN, SCIC là một trong những Tổng công ty đi đầu. SCIC đã bước đầu triển khai thành công hoạt động đầu tư, kinh doanh vốn nhà nước với tổng vốn đã giải ngân tới thời điểm hiện nay là trên 24.336 tỷ đồng, tập trung vào các lĩnh vực then chốt của nền kinh tế, gắn với thị trường.

Tuy nhiên, vai trò của SCIC trong tái cơ cấu TĐKT, TCTNN cũng đang gặp không ít tồn tại và hạn chế. Trước hết là, tiến độ bàn giao vốn nhà nước tại DN về SCIC diễn ra chậm, trong khi đó, việc bán vốn nhà nước tại DN cũng gặp nhiều khó khăn, nhất là trong bối cảnh thị trường chứng khoán không thuận lợi.

Thực hiện việc tiếp nhận quyền đại diện chủ sở hữu vốn nhà nước tại DN, lũy kế từ khi thành lập đến nay, SCIC đã tiếp nhận vốn nhà nước tại 992 DN với giá trị vốn nhà nước là 9.297 tỷ đồng. Vậy nhưng, từ khi Đề án tái cơ cấu SCIC được phê duyệt đến nay, đã gần 3 năm qua nhưng SCIC chỉ mới tiếp nhận được 28 DN (năm 2014: 14 DN; năm 2015: 12 DN; quý I/2016: 2 DN) với giá trị vốn nhà nước hơn 1.694 tỷ đồng.

Thời gian qua, Tổng công ty đã chủ động đôn đốc, làm việc trực tiếp với các bộ, ngành, địa phương; đồng thời, báo cáo đề xuất với Bộ Tài chính, Thủ tướng Chính phủ nhằm tháo gỡ khó khăn, vướng mắc, đẩy nhanh tiến độ bàn giao vốn nhà nước tại DN về SCIC... Thế nhưng, kết quả chuyển giao quyền đại diện chủ sở hữu vốn nhà nước tại các DN, TĐKT, TCTNN về SCIC vẫn rất chậm. Nguyên nhân là do, DN CPH quyết toán vốn lần 2 chậm; các bộ, địa phương không phê duyệt quyết toán đúng thời hạn, cho nên không đủ căn cứ chuyển giao. Bên cạnh đó, một số tập đoàn, tổng công ty đã có chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ chuyển giao về SCIC nhưng trì hoãn, có dấu hiệu pha loãng vốn nhà nước, thực hiện bán vốn tại một số công ty con, công ty liên kết... Thậm chí, một số tập đoàn, tổng công ty đã có quyết định chuyển giao cho SCIC nhưng sau đó các bộ lại đề nghị cho thoái toàn bộ vốn nhà nước tại DN.

Theo thông tin từ lãnh đạo SCIC, Tổng công ty hiện mới đạt 71% số lượng DN bán vốn theo mục tiêu Đề án đề ra. Bởi có rất nhiều DN khi được bàn giao về SCIC có quy mô nhỏ, kinh doanh nhiều năm liền thua lỗ, đang tiến hành phá sản hoặc thuộc diện giám sát đặc biệt... cho nên không có nhà đầu tư quan tâm, khó bán vốn thành công.

Trong khi đó, hoạt động sản xuất kinh doanh của DN nói chung còn khó khăn, nợ xấu của hệ thống ngân hàng ở mức cao chậm được giải quyết; tiến độ triển khai sắp xếp, tái cơ cấu, CPH DNNN tuy đạt một số kết quả nhưng còn chậm so với mục tiêu...

Để tiếp tục phát huy vai trò quan trọng trong hoạt động tái cơ cấu các tập đoàn, TCTNN, SCIC cần quyết liệt thực hiện mục tiêu trong tổng thể chiến lược phát triển, gắn bó và đồng hành cùng DN để vốn nhà nước đầu tư tại DN được bảo toàn và phát triển...

Theo đó, SCIC cần tăng cường kiện toàn mô hình tổ chức và hoạt động; áp dụng quản trị DN tiên tiến theo chuẩn mực quốc tế, công khai, minh bạch; kiện toàn đội ngũ lãnh đạo, quản lý và cán bộ nghiệp vụ chất lượng cao. Chú trọng công tác kiểm soát, kiểm tra nội bộ, đảm bảo hoạt động có hiệu quả và bền vững. Đồng thời, SCIC cần nỗ lực vươn lên, trở thành tập đoàn tài chính quy mô lớn, nhà đầu tư chiến lược của Nhà nước đối với nền kinh tế, từng bước vươn ra quốc tế, thúc đẩy có hiệu quả quá trình tái cơ cấu DNNN, nâng cao hiệu quả nền kinh tế, đổi mới mô hình tăng trưởng, chủ động hội nhập quốc tế thành công.

SCIC cũng cần chú trọng tập trung đầu tư vào các lĩnh vực then chốt của nền kinh tế và các lĩnh vực mà khu vực tư nhân không quan tâm hoặc không đủ năng lực đầu tư; nghiên cứu đầu tư vào những ngành mới có tính chất chiến lược quốc gia như sản phẩm khoa học công nghệ mới.

Về thoái vốn tại các DN đang hoạt động hiệu quả, SCIC cần bám sát các nghị quyết của Trung ương và quyết định của Thủ tướng Chính phủ về đổi mới, phát triển DNNN, để đạt lợi ích cao nhất cho Nhà nước và xã hội, phù hợp với mục tiêu, định hướng hoạt động đầu tư kinh doanh vốn của SCIC và nhu cầu bổ sung đầu tư phát triển của ngân sách nhà nước theo quyết định của cấp có thẩm quyền.

Để tháo gỡ các vướng mắc hiện nay tại SCIC, Chính phủ, Bộ Tài chính cần phối hợp giúp đỡ SCIC tiếp tục rà soát, hoàn thiện chiến lược phát triển SCIC giai đoạn 2016-2020, tầm nhìn đến năm 2030, để trình Thủ tướng Chính phủ quyết định, làm cơ sở đẩy mạnh thực hiện Đề án Tái cơ cấu và thoái vốn nhà nước tại DN. Việc sớm chủ động ban hành quy định tương thích cao với những luật mới cũng như với thực tiễn đang phát sinh trong hoạt động của SCIC, sẽ giúp SCIC hoạt động, thật sự phát huy hết chức năng, khả năng và hoàn thành nhiệm vụ được giao.

Tài liệu tham khảo:

1. [http://www.sggp.org.vn/hoptackinhte/2016/5/420464/;](http://www.sggp.org.vn/hoptackinhte/2016/5/420464/)
2. <http://lyluanchinhtri.vn/home/index.php/thuc-tien/item/1371-tai-co-cau-doanh-nghiep-nha-nuoc-ket-qua-thach-thuc-va-giai-phap.html>